

УДК 373.2.011.3-051.87:78

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Неля Кривошея

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ Донецької області, Україна

ORCID ID 0000-0002-1381-1764

krivosheyamb@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено встановленню принципів формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Думка автора ґрунтується на тому, що принципи підготовки майбутнього педагога є такими постійними факторами, які простежується в більшості випадків незалежно від часу та обставин, підтверджені практикою узагальнення, виведеними з фактів, які спостерігались багато разів. У статті проаналізовано систему дидактичних принципів, що розбудовується у вітчизняній педагогічній науці.

Спираючись на основоположні принципи дидактики та враховуючи сучасні теоретичні напрацювання, визначено та розкрито зміст специфічних принципів формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме: демократизація та культуровідповідність, що передбачає забезпечення єдності у формуванні, з одного боку, оригінальності і самостійності оцінювальних позицій студентів, з іншого – засвоєння стандартів світової і національної культури. Принцип педагогічної і мистецької спрямованості забезпечує підвищення рівня методичної підготовки майбутніх музичних керівників і музичної підготовки майбутніх вихователів; принцип інтеграції та автономізації спрямований на посилення міждисциплінарних зв'язків з одночасним збереженням фахової специфіки в підготовці майбутніх музичних керівників і вихователів; принцип діалогізації та особистісно зорієнтованої едукативної виражає необхідність досягнення партнерських стосунків між суб'єктами навчання при збереженні самобутності кожної особистості.

Ключові слова: професійна підготовка; майбутні вихователі; дошкільна освіта; музично-педагогічна компетентність; принципи.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сьогодні одним з основних напрямів державної освітянської політики в Україні визнано модернізацію системи дошкільної освіти. У її основу покладено пріоритетність дошкільної ланки в єдиній національній системі неперервної освіти, а основним завданням визначено своєчасне становлення і повноцінний розвиток життєво компетентної творчої особистості з раннього дитинства. У зв'язку з цим зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів, які повинні забезпечувати гармонійний розвиток дітей, створюючи міцні основи для їхнього подальшого навчання та виховання. У Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту»,

Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Концепції педагогічної освіти, Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року визначається національна політика в галузі підготовки педагогічних кадрів, зокрема дошкільного профілю, що спрямована на підвищення їх престижу та соціального статусу, забезпечення умов для професійного та культурного зростання. З огляду на вищесказане, актуалізується проблема формування професійної, зокрема музично-педагогічної компетентності фахівців сучасної системи дошкільної освіти – вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів, їхньої готовності та спроможності працювати в сфері дошкільної освіти, ефективного управління освітньо-виховним процесом, сприяння адаптації особистості в сучасних реаліях життя, що детермінує переосмислення цілей підготовки майбутніх педагогів, їхню реалізацію на компетентнісно орієнтованій основі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки та формування особистості фахівців дошкільного профілю в контексті компетентнісного підходу розглянуто в працях Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богиніч, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Калініченко, Е. Карпової, Л. Кідіної, О. Кононко, Ю. Косенко, В. Майбороди, М. Машовець, Т. Поніманської, О. Проскури, О. Сухомлинської, О. Кучерявого, Н. Лисенко, Т. Танько. Сутність, структура та зміст професійно-педагогічної компетентності стали предметом досліджень Г. Беленької, Н. Глузман, Л. Карпової, М. Левківського, М. Машовець, О. Мороз, Х. Шапаренко.

У мистецькій освіті компетентність педагога-музиканта знайшла відображення в роботах О. Апраксіної, Л. Арчажнікової, Є. Валіт, Н. Гуральник, О. Єременко, А. Козир, О. Лобової, С. Мельнічука, М. Михаськової, Н. Мурованої, О. Олексюк, Г. Падалки, І. Полубояриної, Л. Пушкар, О. Ростовського, О. Хижної, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Проблемі музично-педагогічної підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах навчання у вищому навчальному закладі присвятили свої праці вітчизняні та російські вчені (Н. Ветлугіна, О. Гогоберідзе, Є. Дубровська, О. Кенеман, Л. Комісарова, О. Радинова, Т. Танько та ін.).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у висвітленні специфічних принципів формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Результати дослідження. У педагогічній науці ще не існує однозначне визначення поняття «принцип навчання», бо джерелом формулювання принципів в одному випадку слугує досвід навчання, у другому – філософія, теорія пізнання, у третьому – закономірності розвитку психіки дітей. Незважаючи на різні трактування цього поняття в науковій літературі, вважаємо, що принцип – постійний фактор, який простежується в більшості випадків незалежно від часу та обставин, підтверджене практикою узагальнення, виведене з фактів, які спостерігались багато разів. Дидактичні принципи абстрагуються з

реального навчального процесу і тому трактуються як такі положення, що поширюються на всі явища навчального процесу і виконують регулятивну функцію у двох аспектах: 1) як спосіб побудови дидактичних теорій, коли об'єктом аналізу є принципи як елементи науково-педагогічного знання; 2) як спосіб регуляції практики навчання.

Принципи є загальним орієнтиром для визначення змісту, засобів, форм, методів організації навчання. Традиційними у дидактиці вищої школи вважаються: принцип науковості; принцип систематичності й послідовності; принцип свідомості навчання; принцип активності й самостійності у навчанні; принцип наочності; принцип ґрунтовності; принцип зв'язку навчання з практичною діяльністю; принцип єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання.

Освіта є специфічною галуззю професійної діяльності, наукове обґрунтування якої полягає в комплексному гуманітарному знанні про людину під час її становлення і самореалізації в природі, культурі та соціумі. Саме це комплексне знання підлягає освоєнню під час музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів і музичних керівників. Розглянемо детальніше сформульовані нами пари провідних принципів, що складають протилежності, розв'язання протиріч між якими допоможе усвідомити процес розвитку музично-педагогічної компетентності майбутніх педагогів.

Демократизація та культуровідповідність, що передбачає забезпечення єдності у формуванні, з одного боку, оригінальності і самостійності оцінювальних позицій студентів, з іншого – засвоєння стандартів світової і національної культури. Демократизація навчального процесу з формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів має ґрунтуватися на взаємопов'язаній діяльності педагогів і студентів, яка базується на демократичних принципах спілкування, де стиль спілкування педагога визначає спрямованість дидактичного процесу. На відміну від принципу демократизації, принцип культуровідповідності передбачає таке змістове наповнення навчального процесу, у результаті якого музичне мистецтво сприймається студентами як культурна цінність, як надбання розвитку світової культури. Культуровідповідність – необхідна ознака мистецької освіти в сучасних умовах, що зорієнтована на усвідомлення студентами мистецтва як соціального явища, на осягнення значущості художньої культури в навколишньому бутті, на висвітлення соціальних функцій мистецької діяльності. Принцип культуровідповідності сягає також трактовки мистецької освіти як засобу формування і розвитку культури студента як педагогічної реальності, зумовленої об'єктивним зв'язком людини з культурою, як системою вартостей. Людина містить у собі частину культури, розвивається на її основі й поповнює її новими елементами, тому засвоєння культури є розвитком самої людини і становленням її як творчої особистості. Мистецька освіта не буде повноцінною, не досягне мети, якщо не буде передбачати розвиток культури особистості.

У реалізації цього принципу набуває значущості формування здатності студентів до української культурної ідентифікації та інтеріоризації цінностей, вибору і здійснення культуровідповідного способу життя, поведінки, самодетермінації. Об'єктом культурної самоідентифікації та самодетермінації майбутнього фахівця виступає українська національна культура, тому і культуровідповідність його виховання складається із універсальних загальнолюдських, загальнонаціональних і регіональних цінностей. Така орієнтація педагогічного процесу є важливою для музичної підготовки фахівців дошкільної освіти.

Глибинна реформа сучасної освіти і виховання ґрунтується на національних виховних традиціях, українській та класичній європейській культурних спадщинах, народній педагогіці. Філософія розглядає професійну культуру як моральний і політичний принцип, соціальне почуття, змістом якого є любов і відданість вітчизні, гордість за його минуле й сучасне. Моральне значення визначається тим, що він є однією з форм супідрядності особистих і суспільних інтересів, єднання людини і суспільства. І. Бех (2003) розглядає формування професійної культури як фундаментальну особистісну цінність. Тобто йдеться про утвердження загальнолюдських цінностей як визначальних чинників професійної культури.

Структура професійної культури складається із системи компонентів, кожний із яких поєднує пізнавальний, емоційний-вольовий і поведінковий компоненти, а саме:

- свідомість (самосвідомість) як результат осмислення індивідом своєї громадянської ролі у суспільстві (захист історико-культурних, політичних, економічних надбань, незалежності, особистий внесок у розбудову державності України, збагачення професійних знань, зразкова громадянська поведінка та ін.);
- почуття (любов до рідного краю, мови, культури, повага до історичного минулого, турбота, відповідальність, відданість національній ідеї, толерантність тощо);
- поведінка та діяльність (виконання громадянських обов'язків, дотримання Конституції України, загальнолюдських та національних моральних ідеалів, вшановування національних традицій, повага до національної гідності інших народів, толерантність та ін.).

Отже, зміст професійної культури розглядається як моральна якість та ціннісний орієнтир, складне явище духовного життя людини і спільноти, яке відображається в особистій та суспільній свідомості, об'єднуючи їх і виступаючи вирішальним чинником усвідомлення майбутнім фахівцем загальнолюдських цінностей. Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній втілені духовні цінності освіти і виховання (педагогічні знання, теорії, концепції, накопичений педагогічний досвід, професійні етичні норми) та матеріальні (засоби навчання і виховання), а також способи творчої педагогічної діяльності, які слугують соціалізації особистості в конкретних історичних умовах.

Принцип педагогічної і мистецької спрямованості забезпечує підвищення рівня методичної підготовки майбутніх музичних керівників і музичної підготовки майбутніх вихователів. Педагогічна спрямованість майбутнього педагога дошкільної освіти – це мотивація до професії, головне в якій – орієнтація на розвиток особистості дитини, що не обмежується лише любов'ю до дітей. Насамперед це прагнення стати висококваліфікованим педагогом, яке допомагає подолати труднощі на цьому шляху. Його спрямованість виявляється у професійній життєдіяльності, в окремих педагогічних ситуаціях, сприйняттям та логікою поведінки, загальними проявами особистості. При цьому мотивація розглядається як психологічна реальність (ціннісні орієнтації, потреби, мотиви), реалізована в навчанні. Тому ціннісно-орієнтаційний компонент розглядається не лише з позицій об'єктивно-ідеальних норм, необхідних педагогу, але й з позицій реального навчального процесу. Проте навчально-пізнавальна діяльність передбачає становлення особистості лише в певних соціальних, культурно-історичних умовах цивілізації. Створення умов для професійного та особистісного саморозвитку майбутнього фахівця набуває важливого значення, оскільки сучасне суспільство значною мірою зацікавлене в психологічних ресурсах людини.

Мистецька спрямованість означає звертання в процесі мистецького навчання до досягнення естетичної цінності музичних творів, формування схильності майбутніх педагогів до сприймання музичного мистецтва як явища, що містить величезний потенціал втілення прекрасного в житті людини. Мистецтво, відтворюючи найтонші нюанси переживань людини, має можливість розкрити перед студентами багатогранний і неоднозначний внутрішній світ, найпотаємніші куточки психічного буття людини. Музичне мистецтво посідає унікальне місце в духовному житті суспільства завдяки своїй поліфункціональності. Майже кожна з функцій мистецтва є “дублером” тої чи тої форми практичної діяльності людини: існує наука, призначення якої – вивчення і пізнання оточуючого світу, але і мистецтво – пізнання, є педагогіка, але і мистецтво – засіб виховання, існують мова та сучасні засоби комунікації, а мистецтво – особлива мова і засіб інформації. Серед функцій мистецтва – суспільно-перетворювальна, пізнавально-евристична, художньо-концептуальна, передбачення, інформаційна та комунікативна, виховна, навіювання, естетична, гедоністична.

Найважливішими в контексті нашого дослідження вважаємо виховну (формування цілісної особистості) та естетичну (формування ціннісних орієнтацій). Музичне мистецтво впливає комплексно на розум і душу людини, формує цілісну особистість. Вплив на особистість відбувається через естетичний ідеал, який виявляється як у позитивних, так і в негативних образах; які дозволяють людині пережити інші життя як свої та збагатитися чужим досвідом (виховна). Під впливом музичного мистецтва формуються естетичні смаки, пробуджується творче начало особистості, її бажання творити за законами краси

(естетична). Така орієнтація педагогічного процесу є важливою для музичної підготовки фахівців дошкільної освіти.

Принцип інтеграції та автономізації спрямований на посилення міждисциплінарних зв'язків з одночасним збереженням фахової специфіки у підготовці майбутніх музичних керівників та вихователів. Інтеграцію знань як основу цілісного сприйняття й пізнання світу, як методичний засіб навчально-виховного процесу розглядали у своїх працях відомі педагоги та мислителі Я. Коменський, І. Песталоцці, В. Сухомлинський, К. Ушинський. У розвитку сучасних освітніх систем інтеграція є провідним принципом, який проявляється як ідея створення багатомірності картини світу, що об'єднує різні форми відображення дійсності. Інтеграція як об'єднання в ціле автономних частин чи елементів, вважається необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого створюється цілісна картина світу в навчально-виховному процесі. З позиції педагогічних наук – це процес зближення і взаємопроникнення, який повинен вивести студента на розуміння єдиної наукової картини світу. Необхідність інтеграції зумовлена не лише значним зростанням обсягу наукового знання, а й центральним завданням освіти – розвитку і саморозвитку особистості молодої людини в їхній єдності та цілісності. Як принцип оновлення методичної системи навчання, інтеграція має такі сутнісні характеристики:

– як явище, яке має двоєдину природу і виступає, з одного боку, як процес, а з іншого – як результат;

– як стан цілісності, що має такі якісні ознаки, як взаємозв'язок, взаємодія і взаємопроникнення, взаємозалежність;

– як процес злиття в єдине ціле раніше диференційованих елементів, що призводить до нових якісних і потенційних можливостей цієї цілісності, а також змін властивостей самих елементів;

– як якості функціональної умови існування і рівноваги системи, а також механізму її розвитку “трудова школа”, міжпредметні зв'язки і власне інтеграція (Балаєва, 2018).

У нашому дослідженні єдність і протилежність принципів інтеграції і автономізації відображується в навчальній взаємодії між суб'єктами педагогічного процесу – викладачем та студентами; між студентами різних спеціальностей – майбутніми вихователями і майбутніми музичними керівниками, успішність подальшої діяльності яких залежить від успіху рефлексії вже завершеної діяльності; у професійній спрямованості міжпредметних зв'язків. Головною ознакою підходу є кооперація вихователя та музичного керівника, які визначаються автономними системами, що діють спільно. У педагогічному процесі інтегративність характеризує внутрішній стан, зв'язок між автономними елементами цілого, і реалізується в міжпредметних зв'язках. Провідним напрямом музично-педагогічної підготовки майбутніх педагогів визначаємо методичний як безпосередньо спрямований на майбутню

практичну діяльність студентів двох спеціальностей: вихователів та музкерівників.

Принцип діалогізації та особистісно зорієнтованої едукації виражає необхідність досягнення партнерських стосунків між суб'єктами навчання при збереженні самобутності кожної особистості. Діалогізація навчально-виховного процесу в сучасній системі освіти, перехід до відповідної системи управління для забезпечення особистісно орієнтованого навчання в підготовці майбутнього фахівця (опора на творчі та інтелектуальні здібності, креативний характер діяльності, орієнтир на природні задатки та нахили студентів, рівень пізнавальної активності та інтересів) вимагають глибокої, наукоємної діагностики індивідуальних відмінностей майбутніх фахівців. Шляхом реалізації цих завдань є принцип особистісно зорієнтованої едукації в процесі формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів і музичних керівників, що означає врахування єдності індивідуалізації та диференціації.

Взаємодія викладача та студентів як “зустріч” їхніх ціннісних спрямувань розгортається в межах суб'єктно-суб'єктної взаємодії, центральне місце в якій належить викладачеві, який завдяки цілеспрямованості педагогічної діяльності впорядковує проблемні ціннісні сенси студентів, збагачує та наповнює їхню свідомість ціннісними значеннями (Кремень, 2006, с. 9 – 11). Принцип діалогізації є провідним для розвитку музично-комунікативних умінь як важливої складової процесу формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів і музичних керівників, який вимагає суб'єктно-суб'єктних відношень у музично-педагогічному процесі загалом. Діалогічний підхід до організації навчального процесу у вищій школі передбачає перетворення позиції педагога і позиції учня в особистісно-рівноправні, що пов'язане із зміною ролей і функцій учасників педагогічного процесу. Педагогічна взаємодія вихователя з музичним керівником в практичній діяльності буде ефективною лише за умови дотримання принципу діалогізації, встановлення рівних партнерських позицій, поваги та довіри один до одного. Реалізація принципу припускає створення комунікативного середовища, яке забезпечує суб'єктно-сміслову спілкування, рефлексію, саморозвиток кожної особистості. Так, діалог стає одночасно і засобом, і методом, і технологією навчання.

У процесі формування музично-педагогічної компетентності майбутніх фахівців діалогізація має характер духовного спілкування викладача з студентом та їх обох із музичним мистецтвом. Крім того, музичне мистецтво вимагає особистісного ставлення, що веде до проникливого діалогу із самою музикою, а також діалогу між самими студентами під час музичної діяльності. Питання взаємодії музичного мислення педагога, студента в навчальному процесі і музичного мислення композитора, що втілюється в музичному матеріалі, реалізуються в парадигмі діалогу або полілогу, де першорядне значення має факт

спільних намагань до досягнення мети: пізнання найкращих зразків музичного мистецтва (Гаврілова & Псарьова, 2016).

Кожен студент неповторний у своєму індивідуальному темпі росту, розвитку, способі навчання. Тому виявляється важливим створення сприятливих умов для розвитку його здібностей та інтересів. Диференціація передбачає організацію педагогічного процесу таким чином, коли одному або групі студентів викладач пропонує завдання різної складності й цим самим створює сприятливі умови для розвитку і навчання кожного. Така організація музично-педагогічної діяльності необхідна, ураховуючи наявний неоднорідний рівень стартової музичної підготовки майбутніх фахівців у педагогічному виші. Виникаюче протиріччя між професіограмою майбутніх педагогів і діапазоном різнорівневих типологічних характеристик студентів диктує необхідність диференціації.

Під диференційованим навчанням розуміємо організаційну систему пізнавальної діяльності студентів, за якої групи студентів формуються за певною ознакою, навчання проводиться за різними навчальними планами та програмами з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей студентів (С. Гончаренко, В. Володько, П. Дроб'язко, І. Якіманська та ін.). Орієнтація на індивідуальність вимагає врахування внутрішніх потреб молодшої людини та має торкатися всіх компонентів системи навчання. Упровадження принципу індивідуального підходу потребує розробки системи впливу на студента з урахуванням його індивідуальних і вікових можливостей, тобто впровадження диференціації навчання. При цьому диференційований підхід у навчанні є необхідною умовою впровадження принципу індивідуалізації. Останній означає піклування про виявлення і збереження в учнів індивідуальної емоційно-оцінної реакції, смакових переваг в галузі мистецтва, розвиток здатності до вибору і застосування унікальних, неповторних саме для цієї особистості засобів мистецької творчості.

Цю тенденцію можна подолати на основі виявлення оптимального співвідношення педагогічних засобів, які б сприяли збереженню і художній унікальності, і мистецькій нормативності в художньо-творчих орієнтаціях учнів. Мистецький розвиток повноцінно відбувається не шляхом подолання "однобоких" захоплень і художніх пристрастей у мистецтві, не шляхом нівелювання їхньої своєрідності, а, навпаки, на основі закріплення цих переваг. Актуалізація індивідуального, опора на індивідуальне начало дає можливість "підтягнути" до вищого рівня розвитку всі компоненти музичної підготовленості.

Принцип наукової інноваційності та практичної зорієнтованості означає поєднання відкритості змісту та методів навчання до наукових новацій з одночасним усвідомленням практично-прикладного значення. Інноваційність в освіті визначається як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; вона припускає

процес часткових змін, які ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Інноваційність розглядають не лише як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а і як відкритість стосовно особистісного чинника педагогічної діяльності. Це означає:

– відкритість викладача до діалогічної взаємодії зі студентами, яка передбачає рівність психологічних позицій обох сторін;

– відкритість культурі й суспільству, яка виявляється в прагненні педагога змінити дійсність, дослідити проблеми та обрати оптимальні способи їхнього розв'язання;

– відкритість свого “Я”, власного внутрішнього світу, тобто організація такого педагогічного середовища, яке сприяло б формуванню і розвитку образу “Я”.

Педагогічні нововведення сьогодні здійснюються під час усіх освітніх процесів: самоосвітнього, дослідницького, управлінського, психологічного тощо. Інноваційні педагогічні ідеї розвиваються відповідно до нової освітньої парадигми, сутність якої полягає передусім у зміні самого ставлення людини до світу: не оволодіння світом, а осмислення людиною свого місця в цілісній світобудові. Монологізм у викладенні замінюється діалогом, суб'єктно-суб'єктними відносинами, а далі перспектива цілісного інтегративного розуміння змісту навчально-виховного процесу. Гуманізація освіти включає наукову рефлексію в контекст культури, а принцип діалогічного ставлення до світу відкриває діалог культурних світів; у ширшому масштабі йдеться про екологізацію свідомості людини в культурі.

Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій (мегатенденцій), серед яких найпомітнішою є тенденція поглиблення диференціації освіти, що виражається: її масовим характером та неперервністю як новою якістю; значущістю для індивіда і суспільства; орієнтацією на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; адаптацією освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтацією навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозкриття. Варіативність дає змогу педагогічним колективам навчально-виховних закладів обирати і конструювати педагогічний процес за будь-якими моделями, зокрема й авторськими. Це супроводжується суттєвими позитивними змінами в педагогічній теорії та практиці: розробленням різних варіантів змісту освіти, використанням можливості сучасної дидактики в підвищенні ефективності освітніх структур; здійсненням наукових розроблень і практичним обґрунтуванням нових педагогічних ідей і технологій. У цьому проявляється зв'язок принципу наукової інноваційності і практичної зорієнтованості. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, можливості для здобуття певних умов розвитку та підготовки до життя, серед яких:

– знання про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;

– досвід комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних, трудових, організаційних і гігієнічних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі в суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти;

– досвід творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та науково-технічного прогресу;

– досвід суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Пріоритетними завданнями сучасної освіти мають стати навчання навчатися, що полягає у виробленні вміння оволодівати та оперувати найрізноманітнішою інформацією; навчання працювати, що має на меті формування здатності ефективно оволодівати професійними навичками, уміння знаходити вихід у складних виробничих ситуаціях, співпрацювати в колективі, співвідносити себе з конкретними фаховими ролями та ефективно їх виконувати; навчання співіснувати, що полягає у розвитку якостей до налагоджування соціальних, дружніх і родинних стосунків, вихованні здатності до емпатії, персоніфікованих взаємин з іншими людьми.

Інноваційність як принцип забезпечує умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку в освіті, припускає процес часткових змін, які ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Реалізація принципу інноваційності в процесі формування музично-педагогічної компетентності майбутніх фахівців передбачає використання інтерактивних форм і методів свідомого залучення особистості студента до навчального процесу, наближеного до майбутньої практичної діяльності.

Висновки. Ефективна реалізація процесу формування музично-педагогічної компетентності студентів передбачає дотримання провідних його принципів: демократизації і культуровідповідності, педагогічної і мистецької спрямованості, інтеграції та автономізації, діалогізації та особистісно зорієнтованої едукативної, наукової інноваційності і практичної зорієнтованості.

Окреслені принципи посідають важливе місце в процесі формування музично-педагогічної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, дають змогу побудувати оптимальну систему методів, прийомів, засобів і форм організації музично-педагогічної діяльності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаєва, К. (2018). *Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності*. Чернівці, Україна: Місто.
2. Бех, І. Д. (2003). *Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади*. Київ, Україна: Либідь.
3. Беленька, Г. В. (2015). *Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід*. Умань, Україна: Сочінський.
4. Гаврілова, Л. і Псарьова, Л. (2016). Інтерпретація музичного твору: теоретичні аспекти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, Вип. 3. Взято з: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2016-rik/vipusk-3-2016/257-interpretatsiya-muzichnogo-tvoru-teoretichni-aspekti>.
5. Кремень, В. Г. (2006). Нові вимоги до якісної освіти. *Освіта України*, 45-46, 6–7.

THE PRINCIPLES OF DEVELOPING MUSICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Nelia Krivosheia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
SHEI “Donbas State Pedagogical University”
Sloviansk, Donetsk Region, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-1381-1764
krivosheyab@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the principles of developing future preschool educators' musical and pedagogical competence. Ukrainian and Russian scholars (N. Vetluhina, E. Dubrovska, O. Radinova, T. Tanko) devoted their work to the issue of the musical and pedagogical training of preschool education specialists. The author's opinion is based on the fact that the principles of future teacher training are such constant factors that are followed in most cases, regardless of time and circumstances, confirmed by the practice of generalization, deduced from the facts that have been observed many times. The author analyses the system of didactic principles, which is being developed in the native pedagogical studies.

Based on the key principles of didactics and taking current theoretical developments into account, the content of specific principles of developing musical and pedagogical competence of future educators of pre-school educational institutions is defined, namely: democratization and culture conformity, which assumes the unity in forming, on the one hand, the originality and independence of evaluating the students' positions, on the other hand, the assimilation of standards of world and national culture; the principle of pedagogical and artistic orientation ensures an increase in the level of future music managers' methodological training and future educators' musical training; the principle of integration and autonomy is aimed at strengthening interdisciplinary links while preserving professional specificity in the training of future music directors and educators; the principle of dialogue and personality-centered education expresses the necessity of achieving partnership between subjects of learning while preserving the identity of each individual.

Key words: professional training; future educators; preschool education; musical and pedagogical competence; principles.

REFERENCES

1. Balaieva, K. (2018). *Training future educators of preschool educational institutions for using innovative technologies in professional activity*. Chernivtsi, Ukraine: Misto.
2. Bekh, I. D. (2003). *Personality-cantered approach: scientific and practical principles*. Kyiv, Ukraine: Lybid.
3. Bieliienka, . V. (2015). *Training future educators for work with preschool children: a competence-based approach*. Uman, Ukraine: Sochinskyi.
4. Havrilova, L. & Psariova, L. (2016). Interpretation of a musical composition: theoretical aspects. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni i metodychni aspekty*, 3. Retrieved from <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2016-rik/vipusk-3-2016/257-interpretatsiya-muzichnogo-tvoru-teoretichni-aspekti>.
5. Kremen, V. H. (2006). New requirements for quality education. *Osvita Ukrainy*, 45–46, 6–7.

Матеріали надійшли до редакції 27.04.2019 р.